

DZIEŃ DOBRY

WITAM SŁUCHACZY KURSU

**OCHRONA WŁASNOŚCI
INTELEKTUALNEJ I PRAWO
AUTORSKIE**

Semestr letni 2016

dr Janusz Kaczurba

Autentyczny internetowy chat o ACTA z portalu gazety „POLSKA” (tekst i pisownia oryginału)

- ACTA nam zabiera internet. Bez internetu może wybuchnąć wojna oni tylko robiom to aby mieć tyle wrogów ile się da moim zdaniem to nie ma sensu i to nie fer że nie będzie internetu a co jak ktoś nie umie odrobić lekcji i do tego jest potrzebny internet do lekcji, do rozmów, albo do wysyłania muzyki do internetu o filmiku z imprezy. Bez internetu to cały świat zamieni się w czarną pustkę dla tego jest potrzebny internet

**SYLABUS CYKLU
WYKŁADOWEGO**

**OCHRONA
WŁASNOŚCI
INTELEKTUALNEJ**

dr Janusz Kaczurba
AFiB Vistula, 1014/15

Cele dydaktyczne

- **Celem wykładu jest:**
 - przyswojenie przez słuchaczy argumentów na rzecz ochrony wartości intelektualnej i przemysłowej (w tym w dziedzinach specjalności zawodowej słuchaczy),
 - najważniejszych pojęć i faktów dotyczących zakresu chronionych praw i sposobu ich egzekwowania.
- **Materiał wykładu obejmie** najnowsze dane charakteryzujące rodzaje i skalę wartości intelektualnych podlegających ochronie międzynarodowej, najważniejsze konwencje oraz treść układu WTO o handlowych aspektach ochrony własności intelektualnej, system prawny i administracyjny ochrony własności intelektualnej w UE i w Polsce.
- **Oczekiwane jest** nabycie przez słuchaczy umiejętności praktycznego identyfikowania sytuacji, w których stosowne dyscypliny ochronne znajdują prawne zastosowanie w warunkach obrotu gospodarczego.

Sylabus kursu

- **Wykład 1: Prawne i materialne przesłanki ochrony praw autorskich i intelektualnej własności przemysłowej (OWI).**
Prezentacja sylabusu. Omówienie podstawowych pojęć OWI. Rys historyczny, główne konwencje międzynarodowe; źródła prawa polskiego i wspólnotowego. Uzasadnienie materialnego znaczenia i prawnej konieczności OWI; praktyczna skala wartości podlegających ochronie w współczesnej, globalnej gospodarce. Prezentacja zarysu praw autorskich i ich ochrony Czas: 2,5 godz.
- **Wykład 2: Ochrona intelektualnej własności przemysłowej i Porozumienie TRIPS.**
Rozwinięte omówienie przedmiotów ochrony. Pogłębione omówienie historii negocjacyjnej i treści Porozumienia WTO o Ochronie Własności Intelektualnej (TRIPS); zasadnicze przepisy; prawa i obowiązki państwa; prawa i obowiązki podmiotów gospodarczych; przykłady faktycznych przypadków zastosowania norm ochronnych TRIPS Czas: 2,5 godz.

Sylabus (c.d.)

□ Wykład 3: **Cywilne, administracyjne i karne sankcje za naruszenia OWI.**

Omówienie zakresu i form środków egzekwujących OWI w praktyce prawnej i gospodarczej UE i Polski; konsekwencji dyscyplin ochronnych dla praktyki decyzyjnej i działalności podmiotów gospodarczych oraz instytucji publicznych. Czas: 2,5 godz.

□ Wykład 4; **Synteza , wnioski i test semestralny.**

Rekapitulacja zasadniczych elementów materiału wykładowego i lektury obowiązkowej. Czas 1,5 godziny.

□ **Test semestralny**

Test końcowy semestru

- Data: 27 kwietnia, 2016 godz.10:50. Czas: 60 minut
- Zasady: w części pierwszej 15 pytań z odpowiedzią do wyboru; w części drugiej 3 zadania wymagające odpowiedzi tekstowej o objętości ok.100 słów każde.
- System oceny testu: 1 punkt za każdą poprawnie wybraną odpowiedź w części pierwszej oraz 0-5 punktów za każde zadanie w części drugiej, stosownie do jakości merytorycznej.
- Minimum zaliczeniowe 16 punktów. Ocena wzrasta o pół stopnia za każde 3 punkty powyżej minimum.

Literatura

Literatura obowiązkowa

- 1. Joanna Sieńczyło-Chlabicz (red.naukowa) *Prawo własności intelektualnej*, wyd.Lexis Nexis, Warszawa 2013
- 2. Jarosław Sozański, *Własność intelektualna i przemysłowa w Unii Europejskiej*, Wydawnictwo Prawnicze Iuris, 2011

Literatura dodatkowa

- 1. Tomasz Jodko, *Ochrona własności intelektualnej w systemie WTO*, tekst powielany, dostępny w bibliotece AFiB Vistula
- 2. Publikacje branżowe Urzędu Patentowego RP

WAŻNE: Vistula Moodle

- ❑ Slajdy wykładów (bez komentarza) będą dostępne na portalu Vistula Moodle w kursie zatytułowanym „Ochrona własności intelektualnej” skrót INTEL
- ❑ Słuchacze winni niezwłocznie zarejestrować się na tym kursie.
- ❑ W razie potrzeby kontaktu z wykładowcą można używać jego prywatnej skrzynki:

j.kaczurba@vistula.edu.pl

Ochrona własności intelektualnej

Cykl 4 wykładów

Sesja 1

OCHRONA WŁASNOŚCI INTELEKTUALNEJ I PRAWO AUTORSKIE

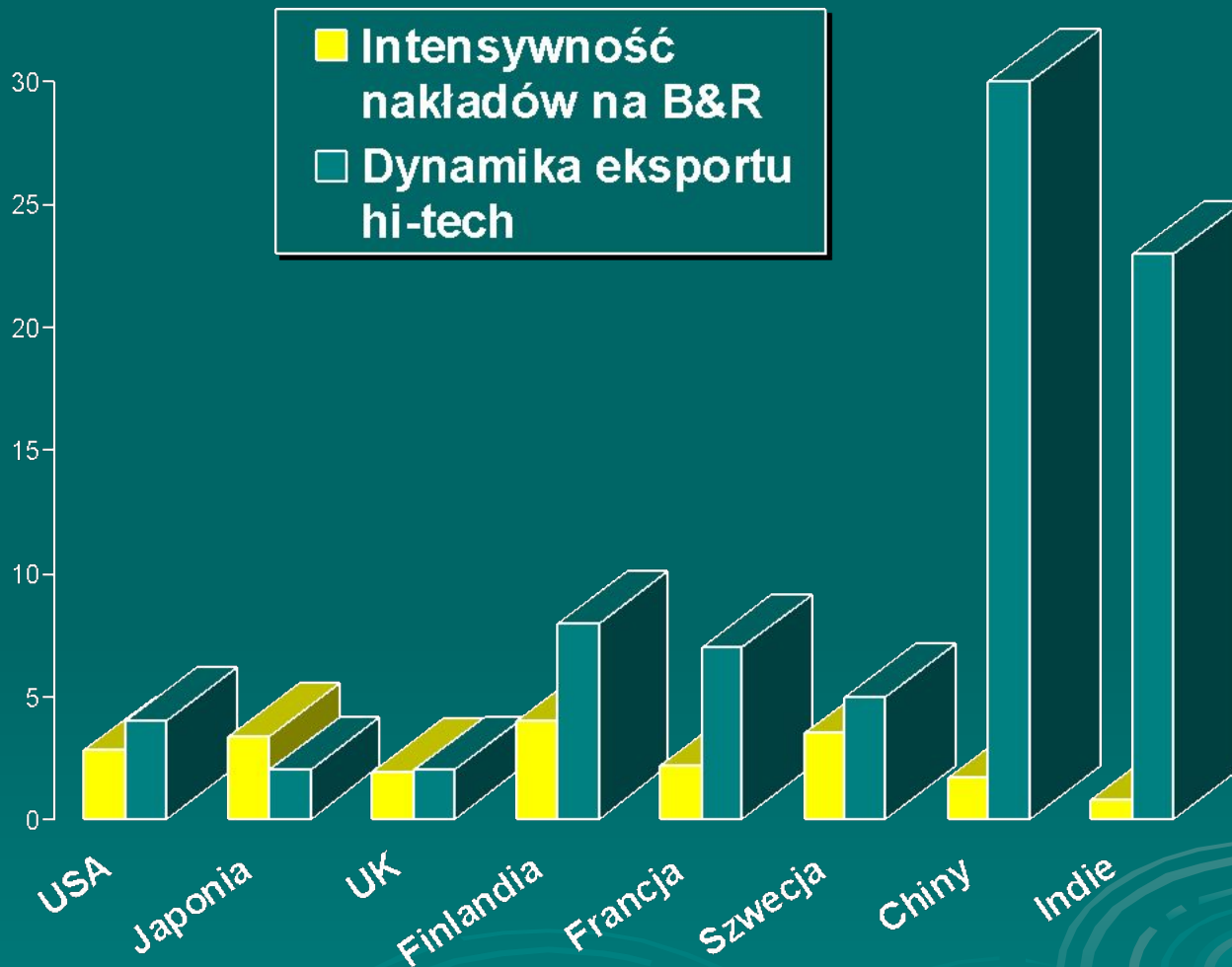
Waga problemu ochrony WI

- Prawa własności intelektualnej należą do podstawowych systemów norm regulujących działanie współczesnej, globalnej gospodarki
- Do zasadniczych przyczyn tak wielkiego wzrostu rangi ochrony własności intelektualnej i przemysłowej należy zaliczyć:
 - Rosnące koszty tworzenia przedmiotów takiej ochrony (wynalazków, patentów, licencji, wzorów użytkowych, dzieł sztuki i architektury, dokumentacji technicznej, utworów literackich i muzycznych itp.), uzasadniające rzetelne nagradzanie posiadaczy praw wynikających z ochrony
 - Łatwość nieuprawnionego naruszenia stosownych przepisów
 - Wielką skalę potencjalnych korzyści z takiego nadużycia
 - Rozwój dyscyplin ochronnych i ich wysoki status prawny
 - Rangę tej problematyki w porządku prawno-administracyjnym Unii Europejskiej

FAKTY

- Szybki wzrost międzynarodowych płatności z tytułu praw własności intelektualnej, z 2,8 miliardów \$ w 1970 r. do 27 mld \$ w 1990 i znacznie ponad **200 mld \$ obecnie**
- Liczba zgłoszeń patentowych wzrosła z ok..800 tys. rocznie we wczesnych latach 80-tych, do ok..**1,8 mln obecnie**
- W okresie 1993-2009 światowe wydatki na prace badawczo-rozwojowe (B&R) niemal **podwoiły się w cenach stałych**, z 623 mld \$ **do 1,2 biliona \$**
- 70% tych wydatków przypada na kraje wysoko rozwinięte
- Na tę grupę państw przypada 75-90% pierwotnych rejestracji patentów w dziedzinach: techniki lotniczej, antybiotyków oraz „technik przyszłości” tj.nanotechnologii i robotyzacji.
- Także niektóre nowe gospodarki silnie wzmacniają swój potencjał chroniony OWI – np..Chiny zajmują obecnie półprzewodników 2 miejsce w świecie pod względem wartości inwestycji w B&R

Nakłady na B&R oraz eksport hi-tech

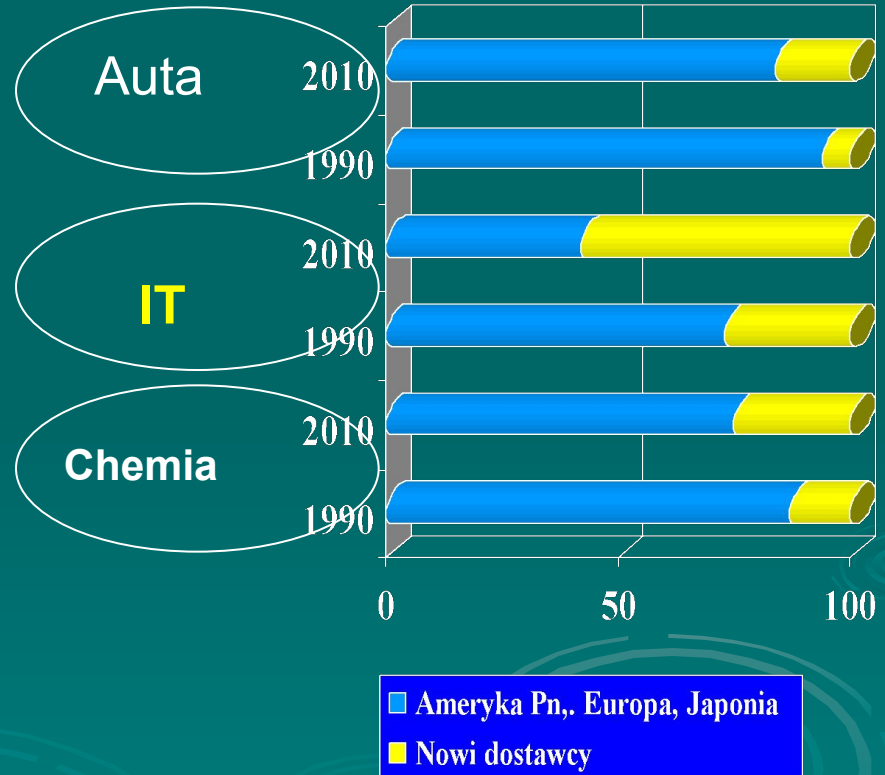
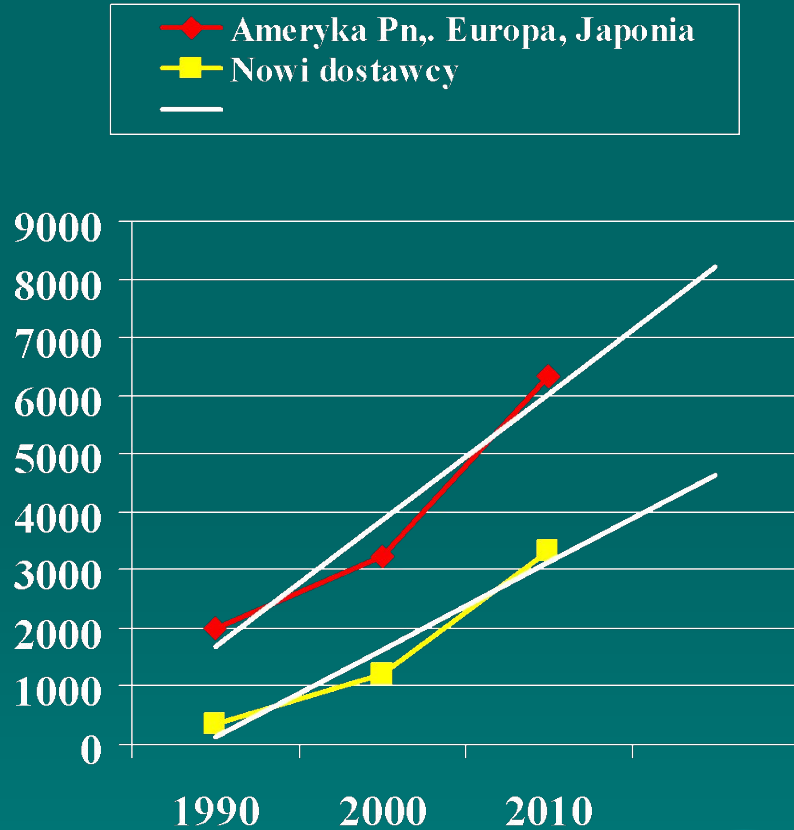

Silna konkurencja na rynkach hi-tech

Linie trendu w eksporcie towarów przemysłowych przez tradycyjnych i nowych dostawców

Nowi dostawcy rozszerzają swą pozycję na rynkach chemikaliów, samochodów i technik informatyczno-komunikacyjnych

dr Janusz Kaczurba
AFiB Vistula, 1014/15

PWI a inwestycje bezpośrednie

- **Wzrost ochrony PWI skłania inwestorów zagranicznych do reorientacji z inwestycji w sieci dystrybucyjne ku projektom produkcyjnym**

PWI a struktura bezpośrednich inwestycji zagranicznych (BIZ)

- Nieuprawnione stosowanie transferowanych technologii jest mniej prawdopodobne w sektorach wymagających wysokich nakładów inwestycyjnych (np. w przemyśle samochodowym)

- Słaba ochrona PWI odstrasza potencjalnych inwestorów w sektorach znacznej intensywności PWI
 - farmaceutyka, kosmetyki, materiały medyczne
 - chemikalia
 - maszyny i urządzenia
 - sprzęt elektryczny
 - elektronika

PWI a sektor inwestycji bezpośrednich

- Waga skutecznej ochrony jako jednego z kryteriów decyzji inwestycyjnych zależy od sektora inwestycji

- **Odsetek inwestorów traktujących ochronę PWI jako ważny aspekt decyzji o inwestycji:**
 - Sieci dystrybucyjne – 20%
 - Montaż i prosta produkcja – 30%
 - Produkcja przemysłowa zaawansowana technologicznie 50-60%
 - Prace badawczo-rozwojowe – 80%

Podstawowe źródła prawa międzynarodowego chroniącego własność intelektualną

- Konwencja Paryska (własność przemysłowa), 1884
- Konwencja Berneńska (prawa autorskie), 1886
- Porozumienie madryckie o międzynarodowej rejestracji znaków towarowych, 1891
- Konwencja o patencie europejskim, 1973
- Konwencja sztokholmska o ustanowieniu Światowej Organizacji Ochrony Własności Intelektualnej (WIPO), 1974
- Porozumienie WTO o Handlowych Aspektach Ochrony Praw Własności Intelektualnej (TRIPS), 1995

Przedmioty praw WI i ich ochrony

- Prawa autorskie ©
 - Prawa pokrewne: autorskie prawa osobiste; autorskie prawa majątkowe;
- Patenty
- Znaki handlowe i marki ®
 - Podsystem: ochrona wizerunku firmy
- Wzory przemysłowe
- Wzory użytkowe
- Oznaczenia geograficzne
- Topografie obwodów scalonych i innych komponentów elektronicznych
- Informacja niejawna o charakterze własności intelektualnej oraz tajemnica handlowa

Prawo autorskie: podstawowe definicje

- Prawa autorskie i pokrewne są szczególnie rozbudowaną częścią szerszej kategorii jaką jest własność intelektualna.
- Obejmują one regulacje prawne i administracyjne powstałe w celu ochrony interesów twórców oraz normowania stosunków prawnych związanych z tworzeniem utworów i ich wykorzystaniem
- Zasady prawa autorskiego:
 - Przedmiotami ochrony są utwory i przedmioty praw pokrewnych
 - Do warunków ochrony należy ustalenie utworu (jego prezentacja osobom trzecim)
 - Prawo autorskie obejmuje prawa osobiste (niezbywalne) oraz prawa majątkowe o zróżnicowanym zakresie ochrony
 - Autorskie prawa majątkowe nie muszą przysługiwać wyłącznie autorowi
 - Naruszenie praw autorskich podlega sankcjom cywilnym i karnym
 - Ochrona praw autorskich i pokrewnych ma charakter terytorialny

Zasady prawa autorskiego

- Przedmiotami ochrony przez prawo autorskie nie są rzeczy materialne, lecz forma wyrażenia idei interesującej autora
- Kryteria kwalifikowania do ochrony:
 - Oryginalność dzieła i indywidualizm jego cech
 - Upublicznienie („ustalenie”) dzieła
- Ochrona praw pokrewnych dotyczy korzyści materialnych i moralnych uzyskiwanych przez posiadacza tych praw
- Podmiotami są zazwyczaj osoby fizyczne działające indywidualnie lub grupowo
 - W niektórych przypadkach podmiotami mogą też być osoby prawne, jeżeli dzieło powstało w ramach stosunku pracy najemnej (np.. programy komputerowe, filmy)

□

Przedmioty praw autorskich

- Przedmiotami prawa autorskiego są zwłaszcza utwory:
 - Wyrażone słowem, symbolami matematycznymi, znakami graficznymi (literatura; kartografia; opracowania naukowe; programy komputerowe)
 - Plastyczne
 - Fotograficzne
 - Architektoniczne i urbanistyczne
 - w tym rysunki, makiety, obiekty realizowane na ich podstawie, mała architektura, plany zagospodarowania przestrzennego
 - Muzyczne
 - Sceniczne
 - Audiowizualne
 - Dzieła wzornictwa przemysłowego

Podmioty praw autorskich

- Najczęściej jest nim autor utworu (dzieła)
- Wyjątki od tej zasady mają miejsce w przypadku, gdy:
 - Utwór ma charakter dzieła zbiorowego, wykonanego pod kierownictwem osób trzecich (np. film, wydawnictwo zbiorowe), którym przysługują wówczas prawa pierwotne
 - Utwór powstał jako wynik stosunku pracy (np.. program komputerowy w firmie zajmującej się programowaniem dla celów komercyjnych)
- Jeżeli utwór powstaje wysiłkiem kilku osób w trybie ich wzajemnego porozumienia, prawa autorskie przysługują każdej z tych osób.

Autorskie prawa majątkowe

Źródło: J.Sieńczyło-Chlabicz, op.cit.
str.92

Autorskie prawa majątkowe i osobiste

- Główne współczesne źródła prawa:
 - Akt paryski Konwencji berneńskiej o ochronie dzieł literackich i artystycznych (1971)
 - Traktat o ustanowieniu Światowej Organizacji Własności Intelektualnej (WIPO)
 - Polska: Ustawa z dnia 4 lutego 1994o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U.z 2006 nr 90)
- Wyłącznieść praw twórcy
- Okres ochrony: przynajmniej 50 lat po śmierci twórcy
- Możliwość zbycia i dziedziczenia praw majątkowych
- Niezbywalność praw osobistych

Autorskie prawa osobiste

- Wyrażają związek twórcy z dziełem
- Nie wygasają - trwają wiecznie
- Nie mogą być przeniesione na inną osobę, a zatem nie mogą być przedmiotem obrotu lub przekazania (w tym dziedziczenia)
- Obejmują m.in. wyłączne i niezbywalne prawo autora do:
 - Uznawania autorstwa
 - Opatrzania utworu nazwiskiem autora
 - Nienaruszalności formy i treści utworu
 - Nadzoru nad sposobem korzystania z utworu

Dozwolony użytek publiczny i prywatny

- Ograniczeniem stosowania autorskich praw majątkowych jest instytucja dopuszczalnego użytku publicznego i prywatnego
- Wynika ona z funkcji państwa w ważnych społecznie dziedzinach, takich jak kultura, zdrowie, oświata, gospodarka i może wyrażać się w dopuszczeniu do publicznego wykorzystania chronionych utworów (np. ich cytowanie w publikacjach lub pracach naukowych)
- Realizacja tych funkcji podlega jednak dyscyplinie prawnej, w tym:
 - ustawowym wskazaniu na dopuszczalne dziedziny i warunki przywołania prawa użytku publicznego
 - zasadzie niekomercyjnego korzystania z dopuszczalnego użytku prywatnego

▼ Przenoszenie autorskich praw majątkowych

- Przenoszenie autorskich praw majątkowych winno obligatoryjnie dokonywać się w drodze umowy pisemnej
- Obowiązuje przy tym generalna zasada swobody umów w odniesieniu do treści, zakresu przedmiotowego i warunków finansowych przeniesienia, jednakże z zastrzeżeniem kilku istotnych okoliczności (nakaz umownego wskazania pól eksploatacji utworu; zakaz zbycia/zrzeczenia prawa do wynagrodzenia; zakaz umów przenoszących prawa własności twórcy do całej przyszłej twórczości)
- Przedmiotem przeniesienia mogą być prawa majątkowe lub też prawa do korzystania z utworu (np. umowy licencyjne)

Umowa licencyjna w zakresie praw autorskich

Elementy obligatoryjne

Struktura umowy licencyjnej

Oznaczenie przedmiotu licencji

Upoważnienie udzielone licencjobiorcy do korzystania z prawa majątkowego

Określenie pól eksploatacji dzieła w ramach praw z licencji

Określenie wynagrodzenia

Klauzula obciążenia prawa majątkowego

Przykładowe elementy opcjonalne

Wtórne licencjonowanie

Dodatkowe klauzule finansowe

Pomoc autora we wdrożeniu licencji

Plagiat

- Plagiat jest nieuprawnionym przywłaszczeniem całości lub części obcego utworu, w tym także istotnych danych i informacji, celem wykorzystania i prezentacji jako twórczości własnej
- Plagiat jest zawsze naruszeniem autorskich praw osobistych, a może być w różnym zakresie naruszeniem praw majątkowych
- Jest on przedmiotem dezaprobaty moralnej i może stanowić przedmiot represji o charakterze cywilno-prawnym
- Stopień dezaprobaty wobec plagiatu oraz forma i zakres represji są znacznie zróżnicowane stosownie do etycznych i profesjonalnych standardów w konkretnych środowiskach zawodowych i społecznych
-

Programy komputerowe

- Programy komputerowe podlegają ochronie przewidzianej prawem autorskim, natomiast sprzęt na którym są stosowane jest chroniony prawem patentowym
- Przedmiotem ochrony programów jest kod źródłowy, tj. sama forma zapisu instrukcji dla urządzeń informatycznych.
- Ochrona nie obejmuje natomiast takich elementów jak zasada budowy algorytmów, język i struktura programu, styl programisty i innych podobnych elementów wynikających z ogólnej wiedzy informatycznej [por. J. Barta, R. Markiewicz, *Główne problemy prawa komputerowego*, Warszawa 1993 oraz tych samych autorów *Prawo autorskie*, Warszawa 2010]
- Prawa osobiste twórców programów komputerowych są węższe niż w przypadku innych właścicieli praw autorskich (*vide* komentarz poniżej)

□

▼ Odpowiedzialność cywilna i karna za naruszenie praw autorskich

- Naruszenie praw autorskich podlega sankcjom cywilnym i karnym
- Ochrona praw autorskich i pokrewnych ma charakter terytorialny, to znaczy działa w granicach poszczególnych krajów i zgodnie z ich ustawodawstwem.
- Uzyskanie ochrony w innych krajach jest możliwe w formie i zakresie przewidzianym prawem wewnętrznym tych krajów, przy zastosowaniu procedur tam przewidzianych. Jeżeli taki kraj trzeci jest stroną konwencji przyjętej w kraju macierzystym autora, prawdopodobna jest zbieżność przepisów, ułatwiająca stosowanie ochrony w wymiarze międzynarodowym.

Dziękuję ©

dr Janusz Kaczurba
AFiB Vistula, 1014/15